

Kompostujeme si svojpomocne. všetok bioodpad, ktorý vzniká v záhrade a v domácnosti. Kompost je kvalitným hnojivom do našej záhradky alebo na izbové kvety. Viac o kompostovaní - o správnom postupe kompostovania, o možnostiach ako kompostovať, o tom čo sa kompostovať dá a čo nie - nájdete na našej web stránke.

Nepreháňajme to s nakupovaním rôznych hračiek, uprednostníme rozvoj tvorivosti vytváraním vlastných jednoduchých hračiek z prírodných materiálov (slama, listy, gaštany, hlina alebo včelí vosk na modelovanie...) alebo vytriedeného odpadu (vrchnáky z plastových fľaš, tetrapaky, handričky...). Keď už hračky kupujeme, uprednostníme kvalitné a trvanlivé hračky z dreva, ošetrované prírodnými prostriedkami. Keď sa deti prestanú o ne zaujímať, predajme ich na burze, vymieňajme si ich s priateľmi, alebo ich darujme.

Sklenené nádoby využijeme na uskladnenie potravín a drobností v domácnosti, dotvorme si ich maľovaním, servítkovou technikou... Pekne vyzerajú v sklenených fľašiach rôzne farebné druhy fazule, šošovica, pohánka, pšenica...

Toner z tlačiarne, pásky, dávajme znovu naplniť, používajme perá s vymeniteľnými náplňami. Pri kúpe tlačiarne preferujme takú, ktorá umožňuje opakované napĺňanie atramentových kaziet, tonera.

Uprednostňujeme spotrebiče, ktoré sa zaobídu bez batérií, s mechanickým generátorom el. prúdu. Pokiaľ používame batérie (monočlánky), uprednostníme nabíjateľné a dbajme na správny cyklus nabíjania kvôli predĺženiu ich životnosti.

Snažme sa nájsť výrobkom, ktoré sa už nedajú ďalej používať, nové využitie.

Opravujeme obnosené odevy, prešívajme starý textil, využijeme staré odevy: môžeme si jednoduchým spôsobom utkať koberček, zo starého plátna ušit tašku, zo zvyškov látok ušit patchworkovú deku...

Na pitie uprednostňujeme vodu z vodovodu pred balenou vodou, minerálne vody si zjídime nabrať ku prameňu. Pokiaľ kupujeme nápoje, uprednostníme tie vo vratných sklenených obaloch.

Zo starého papiera si môžeme urobiť ručný papier, ktorý sa výborne hodí na balenie darčiek, orámovanie fotografií, ozdobné škatuľky, ale i rôzne okrasné blahoželania... Zo starých novin je dokonca možné upliesť košík - postup ako na to nájdete v časopise Ekolisty na našej web stránke.

Po preštudovaní tohto letáku ho posuňte na ďalšie využitie svojmu kamarátovi, známemu...

Viac tipov si môžete prečítať na našej web stránke, prípadne v našej brožúrke „Minimalizačné desatoro“

Tento leták vydali **Priatelja Zeme - SPZ**, ktorí - sú neziskovou organizáciou chrániacou životné prostredie - sú nezávislí na vláde, politických či firemných záujmoch - realizujú vzdelávaciu a praktickú pomoc občanom, školám, obciam - pracujú na zlepšení legislatívy

Saňte sa členom Priateľov Zeme - SPZ

Podporte finančným príspevkom aktivitu Priateľov Zeme. Číslo nášho účtu: 4350054728/3100.

Saňte sa sympatizantom Priateľov Zeme - SPZ

Ak chcete byť zaradený do Infomailu a dostávať tak mailom správy z našej činnosti, pozvánky na akcie, výzvy na aktívnu pomoc, napíšte nám Váš mail. Ak chcete dostávať náš štvrťročník Ekolisty, napíšte aj Vašu poštovú adresu.

Saňte sa dobrovoľníkom Priateľov Zeme - SPZ

Ak nám chcete pomôcť s rôznymi aktivitami v rámci celého Slovenska, napr. s účasťou na informačných stánkoch, s prekladmi, umeleckou činnosťou... kontaktujte nás.

Spolu môžeme lepšie chrániť prírodu

Priatelja Zeme - SPZ
P.O.BOX H-39
Košice 040 01
tel./fax: 055 / 677 1 677
mobil: 0903 77 23 23
e-mail: spz@priateljazeme.sk
www.priateljazeme.sk/spz
č. účtu: 4350054728/3100

Priatelja Zeme SPZ

Tento leták bol vydaný v rámci projektu „Viac recyklácie, menej znečistenia“, ktorý je spolufinancovaný z finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho spoločenstva, Nórskeho finančného mechanizmu a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. Leták bol vydaný vďaka podpore z Fondu Hodina deťom, ktorý zriadila a spravuje Nadácia pre deti Slovenska.

AKO PREDÍŠŤ

záplave odpadov

Priatelja Zeme SPZ

Považujeme sa za vyspelejšiu časť tohto sveta - viac zarobíme, viac spotrebujeme, viac vyprodukujeme... výrobkov, služieb a... viac odpadu. Úmerne stúpajúcim hospodárskym výsledkom stúpa aj množstvo odpadu, ktorý zaplavuje naše okolie, zaplňa brázdy v krajine, zamoruje naše ovzdušie... Naša nadspotreba je vykúpená utrpením a chudobou na „druhom konci sveta“... Preto je na mieste sa pýtať, či tejto „vyspelosti“ neprospeje revízia, či je dobré nechať sa unášať prúdom spotreby, pôžitkov, bez toho, aby sme sa zaoberali dôsledkami.

331 kg každého z nás

Na Slovensku sa vyprodukuje ročne cca 11 miliónov ton odpadov. Z toho až 1,79 milióna ton komunálnych odpadov - teda odpadov, ktoré vznikajú u každého z nás. Je to množstvo, ktorým - ak by sme ho vysypali na zem - by sme pokryli 880 futbalových ihrísk do výšky 1m! Na každého obyvateľa to predstavuje priemerne až 331kg komunálneho odpadu za rok. Množstvo odpadu sa každoročne zvyšuje.

Kde končí tento odpad? Väčšinou na skládkach, ktoré znehodnocujú krajinu a predstavujú dlhodobé riziko pre životné prostredie a v spaľovniach, kde sa problém odpadu „premení“ na ďalší problém - emisie a toxické látky vznikajúce pri spaľovaní. Nič veselé pre budúcnosť našich detí.

Za každou 1 tonou nových výrobkov je ukrytých 10 ton surovín, energia a životy rastlín, živočíchov a ľudí. Napríklad skrytý odpad vyprodukovaný pri výrobe mobilného telefónu tvorí až 75kg, pri výrobe kávovaru 298kg, pri výrobe počítača až 1500kg*...

Tento odpad však nemusí vôbec vzniknúť - stačí keď sa začneme pýtať: Skutočne to potrebujem? Nedá sa to ešte využiť? Neposlúži to ešte niekomu inému?

Prinášame Vám pár tipov, ktorých dodržiavaním môžete prispieť k predchádzaniu vzniku odpadov a minimalizácii množstva a znečistenia z odpadov.

* údaje podľa Wuppertalského inštitútu, www.wupperinst.org

„Raz som si cestou do práce chcela vypočuť správy, tak som vošla do obchodu s elektronikou. Našla som tam šikovné malé zelené rádio za 4 doláre a 99 centov. Kým som stála v rade, premýšľala som nad tým, ako je možné, že za 4,99 USD sa dá vyrobiť rádio a ešte mi ho privedú až pod nos. Kov bol pravdepodobne vyťažený v Južnej Afrike, ropa v Iraku, plasty sa vyrábali v Číne a celé to možno poskladal dohromady 15-ročný chlapec v mexickej maquiladore. 4,99 dolára by ani nestačilo na zaplatenie nájmu za policu, v ktorej ležalo, kým som si poň prišla. Možno ani časť platu chlapíka v obchode, ktorý mi ho pomohol vybrať. Alebo niekto zaoceánskych letov a jazd kamiónom, ktorý kúsky rádia prevážal. Ja som za to rádio nezaplatila. Tak kto zaňho zaplatil? Hmm, akísi ľudia zaplatili stratou svojho prírodného bohatstva - stratou svojho čistého vzduchu, zvýšením výskytu astmy a rakoviny. Možno deti niekde zaplatili svojou budúcnosťou...“ Annie Leonard

Kupujeme iba to, čo skutočne potrebujeme. Snažme sa sami rozhodovať o našich životných potrebách a nenechávajme o tom rozhodovať reklamné agentúry a firmy vyrábajúce rôzne produkty. Využívajme viac služby namiesto nákupu nových výrobkov.

Premýšľajme, koľko odpadu z nákupu vznikne a ako je výrobok zabalený. Uprednostňujme bezobalovú distribúciu (prenos tovaru vo vlastnej taške, nádobe, čapovanie saponátov, sirupov do vlastnej nádoby), nezabalený chlieb, zeleninu, ovocie... Uprednostňujme nákup väčších balení výrobkov a koncentrátov. Dobrým príkladom sú pracie prášky, olej, cukor, múka...

Vyberajme s ohľadom na kvalitu, trvácnosť, energetickú účinnosť a recyklovateľnosť výrobku, preferujeme výrobky z recyklovaných materiálov. Uprednostňujme miestne výrobky a drobných predajcov.

Nákup potravín a prípravu jedál robme len v takých množstvách, ktoré dokážeme spotrebovať - zabránime tým ich neekologickému a neekologickému vyhadzovaniu.

Nekupujeme materiály, ktoré sú pre životné prostredie a zdravie nebezpečné, alebo sú ťažko recyklovateľné - napr. PVC.

Odmietajme reklamné materiály, poštovú schránku označme nápisom "nevhadzujte reklamy"

Prednostne nakupujeme v second handoch, antikvariátoch, cez inzeráty... Uprednostňujme použité výrobky z bazáru, centra opätovného použitia, komisionálneho predaja, starožitníctva.

Na nákup si nosme trvácnu plátennú tašku, odmietajme ponúkané plastové vrecúška, tašky.

Triedme odpady pre recykláciu, dôsledným triedením môžeme "zachrániť" až 80% materiálov pred spaľením alebo uložením na skládku.

Nespaľujme odpady, pri pálení odpadu môžu vzniknúť zdravotne nebezpečné látky, napr. dioxíny... Spaľovanie je zakázané zákonom o odpadoch.

Pri obliekaní preferujeme osobný štýl, nie módné trendy.

Ak už chceme vyzerať módne, preferujeme eko-módu. Nehanbime sa nosiť zachovalé kabáty a svetre našich starých otcov, mám... Uprednostňujme odevy z prírodných materiálov, ktoré sú v prírode ľahko rozložiteľné, od miestnych výrobcov. Prešívajme a opravujme odevy.

Opravujeme a renovujeme pokazené veci ako šaty, topánky, elektroniku alebo nábytok - renovovať, opraviť, dotvoriť sa dá takmer všetko, objavme čaro starých vecí, ktorým môžeme vdýchnuť nový život. Veci, ktoré už nepotrebujeme, ktoré už nepoužívame, ponúknime na využitie iným. Môže to byť napr. naša rodina, kamaráti, charita, bazár alebo aj sociálne slabšie postavení spoluobčania...

Používajme a kupujeme výrobky z recyklovaného papiera nebieleného chlóm (kancelársky papier, ale aj obálky, zošity, toaletný papier...). Na papier tlačme obojstranne. Nepotlačené zvyšky papierov použijeme ako kartičky na zápisky.

Nepoužívajme jednorazové detské plienky a utierky, uprednostnime opakovane použiteľné, z prírodných materiálov. Okrem šetrenia prírodných zdrojov "ušetríme aj peňaženku".

